

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра криміналістики та судової медицини**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС

полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ І МЕТОДИ РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

Статус дисципліни – вибіркова
Рівень вищої освіти – другий
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – право (08)
Спеціальність – право (081)
Освітня програма – право
Форми здобуття вищої освіти – денна
Мова навчання – українська
Форма підсумкового контролю – залік

Київ – 2021 рік

Розробники:

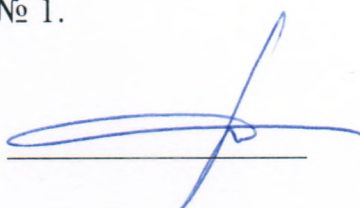
Вадим Пясковський – професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Поліна Антонюк – професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри криміналістики та судової медицини

Протокол від 30 серпня 2021 року № 1.

Завідувач кафедри

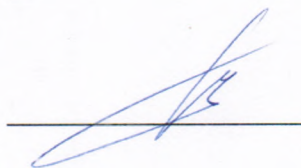

Артем САМОДІН

Схвалено науково-методичною радою НАВС

Протокол від 24 вересня 2021 року № 2.

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності механізму вчинення кримінальних правопорушень та засновані на пізнанні цих закономірностей криміналістичні рекомендації щодо ефективної організації процесу їх розслідування.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Криміналістичні засоби і методи розслідування кримінальних правопорушень» є формування системи знань щодо розроблених криміналістикою методів по найбільш ефективному застосуванню криміналістичних засобів в процесі розслідування кримінальних правопорушень, а також вироблення вміння застосовувати здобуті знання для їх реалізації у практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Криміналістичні засоби і методи розслідування кримінальних правопорушень» є:

- ознайомлення із системою сучасних методів та засобів криміналістики, розроблених з урахуванням закономірностей механізму вчинення кримінальних правопорушень;
- формування у здобувачів ступеню вищої освіти криміналістичного мислення, заснованого на пізнанні причинно-наслідкових зв'язків в результаті вчинення кримінальних правопорушень;
- формування навичок щодо застосування криміналістичних засобів та методів розслідування кримінальних правопорушень та їх практичної реалізації під час проведення слідчих (розшукових) дій;
- формування у здобувачів стійкої особистої громадянської позиції, розвиток навичок аналітичного мислення, виховання критичного та неупередженого ставлення до громадян, які потрапили в орбіту кримінальних процесуальних відносин, незалежно від їх процесуального статусу.

Пререквізити: «Сучасні інформаційні технології в юридичній діяльності», «Юридична компаративістика», «Право Європейського Союзу», «Правові інструменти альтернативного вирішення спорів».

Постреквізити: «Застосування стандартів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод», «Використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні», «Актуальні проблеми теорії та практики криміналістики», «Розслідування економічних злочинів».

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми:

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.

Загальні компетентності:

– ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

– ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

– ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

– ФК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

– ФК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

– ФК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння практики їх застосування.

Програмні результати навчання:

– ПРН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

– ПРН15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

– ПРН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

– предмет та характер професійної діяльності, природу етичних стандартів та здатність діяти на їх основі;

– порядок та підстави оперативного супроводження кримінального провадження органами досудового розслідування;

– методику вивчення, оцінки та аналізу оперативної обстановки;

– порядок та підстави формування відповідних інформаційно-пошукових систем;

– форми взаємодії оперативних підрозділів з іншими підрозділами Національної поліції, правоохоронними органами, громадськими організаціями, засобами масової інформації під час оперативно-розшукової діяльності;

– нормативно-правові акти та інформаційно-аналітичні документи органів судової влади, прокуратури та територіальних органів Національної поліції України у сфері кримінального провадження;

– міжнародні стандарти прав людини;

– предметну область та розуміння професійної діяльності;

вміти:

– розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

– абстрактно, логічно та критично мислити, аналізувати і синтезувати;

- застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях;
- планувати і організовувати свою професійну діяльність;
- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією;
- збирати і аналізувати інформацію з національних і міжнародних джерел, здійснювати оцінку її достовірності, використовувати сучасні інформаційні технології і бази даних;
- проводити дослідження, грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії;
- вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки;
- працювати самостійно, проявляти добросовісність, дисциплінованість, пунктуальність та відповідальність, а також працювати у команді колег за фахом;
- приймати неупереджені і мотивовані рішення, визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб, примирювати сторони з протилежними інтересами;
- використовувати інформаційно-пошукові та телекомунікаційні системи;
- взаємодіяти із слідчими під час використання оперативно-розшукових матеріалів;
- застосувати знання у практичній діяльності при моделюванні правових ситуацій;
- аналізувати інформацію, виявлену під час розслідування, з метою її використання для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- взаємодіяти з іншими органами та підрозділами Національної поліції України;
- застосовувати набуті знання у професійній діяльності;
- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- планувати та управляти часом;
- використовувати інформаційні і комунікаційні технології;
- виявляти та вирішувати проблеми;
- приймати обґрунтовані рішення;
- спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня;
- оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- виконувати функції та процедури щодо організації, планування, оперативного управління, координації, звітності, контролю.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
	Рік підготовки			

Кількість кредитів ECTS – 3	1-й	-	-	-
	Семестр			
	2-й	-	-	-
Загальна кількість годин – 90	Лекції			
	2 год.	-	-	-
	Семінарські			
	2 год.	-	-	-
	Практичні			
	26 год.	-	-	-
	Самостійна робота			
	60 год.	-	-	-
	Вид контролю			
залік				

3. Тематичний план (д/б)

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем	п.	с.р.		л	сем.	п.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Сучасні криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень	10	2			8					
Тема 2. Криміналістична ідентифікація та групофікація як окремі методи криміналістики	12		2	2	8					
Тема 3. Слідчі (розшукові) дії як засоби криміналістичної тактики	12			4	8					
Тема 4. Тактика проведення нонвербальних слідчих (розшукових) дій	16			6	10					
Тема 5. Тактика проведення вербальних слідчих (розшукових) дій	16			6	10					
Тема 6. Тактика проведення змішаних слідчих (розшукових) дій	14			6	8					
Тема 7. Окрема криміналістична методика та її значення в розслідуванні кримінальних правопорушень	10			2	8					

Усього годин з дисципліни	90	2	2	26	60					
---------------------------	----	---	---	----	----	--	--	--	--	--

4. Плани навчальних занять за видами

Тема 1. Сучасні криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень

лекційне заняття – 2 години

1. Криміналістика – наука про розслідування кримінальних правопорушень. Система та завдання криміналістики.
2. Методологія криміналістики.
3. Класифікація методів криміналістики.
4. Система криміналістичних засобів та методів, що використовуються при розслідуванні кримінальних правопорушень.

Тема 2. Криміналістична ідентифікація та групофікація як окремі методи криміналістики

семінарське заняття – 2 години

1. Сутність та поняття криміналістичної ідентифікації як самостійного методу криміналістики.
2. Об'єкти криміналістичної ідентифікації. Види криміналістичної ідентифікації.
3. Стадії процесу криміналістичної ідентифікації.
4. Криміналістична групофікація як стадія процесу ідентифікації та як самостійний метод криміналістики.

практичне заняття – 2 години

1. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
2. Вирішення тестових завдань.

Тема 3. Слідчі (розшукові) дії як засоби криміналістичної тактики

практичне заняття – 4 години

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Предмет, система і завдання криміналістичної тактики.
 - 1.2. Види та завдання слідчих (розшукових) дій.
 - 1.3. Структура слідчих (розшукових) дій як засобів криміналістичної тактики.
 - 1.4. Поняття і сутність тактичного прийому. Види тактичних прийомів.
 - 1.5. Поняття і сутність слідчої ситуації. Види слідчих ситуацій.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Тема 4. Тактика проведення невербальних слідчих (розшукових) дій

практичне заняття – 6 годин

1. Опитування з навчальних питань:

- 1.1. Поняття, сутність та види слідчого огляду. Завдання слідчого огляду.
- 1.2. Підготовка до огляду. Учасники огляду. Етапи огляду.
- 1.3. Тактичні прийоми огляду місця події.
- 1.4. Використання науково-технічних засобів при огляді. Фіксація результатів огляду. Додатки до протоколу огляду: плани, схеми, фотознімки, зліпки слідів.
- 1.5. Тактичні особливості огляду трупа. Ексгумація трупа та огляд, пов'язаний з ексгумацією.
- 1.6. Поняття та сутність освідування. Тактичні рекомендації щодо проведення освідування.
- 1.7. Поняття, сутність та види обшуку. Правові та фактичні підстави проведення обшуку.
- 1.8. Підготовка до обшуку. Технічні засоби пошуку. Особливості тактики обшуку в приміщенні і на місцевості. Особистий обшук.
- 1.9. Фіксація ходу та результатів обшуку. Оцінка та використання результатів обшуку в розслідуванні кримінальних правопорушень.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Тема 5. Тактика проведення вербальних слідчих (розшукових) дій

практичне заняття – 6 годин

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Поняття, значення та види допиту. Предмет допиту.
 - 1.2. Підготовка до допиту.
 - 1.3. Стадії робочого етапу допиту.
 - 1.4. Тактика допиту в конфліктних слідчих ситуаціях.
 - 1.5. Фіксація ходу та результатів допиту. Технічні засоби фіксації.
 - 1.6. Поняття, сутність та види пред'явлення для впізнання.
 - 1.7. Підготовка до пред'явлення для впізнання.
 - 1.8. Особливості організації робочого етапу окремих видів пред'явлення для впізнання.
 - 1.9. Заключний етап проведення пред'явлення для впізнання.
2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.
3. Вирішення тестових завдань.

Тема 6. Тактика проведення змішаних слідчих (розшукових) дій

практичне заняття – 6 годин

1. Опитування з навчальних питань:
 - 1.1. Поняття, завдання та види слідчого експерименту.
 - 1.2. Етапи та тактичні особливості проведення слідчого експерименту.
 - 1.3. Фіксація ходу та результатів слідчого експерименту.
 - 1.4. Поняття, сутність та форми використання спеціальних знань.
 - 1.5. Тактика призначення експертиз.
 - 1.6. Тактика отримання зразків для проведення експертизи.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

Тема 7. Окрема криміналістична методика та її значення в розслідуванні кримінальних правопорушень

практичне заняття – 2 години

1. Опитування з навчальних питань:

1.1. Структура та види окремих методик розслідування кримінальних правопорушень.

1.2. Етапи розслідування.

1.3. Поняття, сутність та елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень.

2. Відпрацювання ситуаційних задач відповідно до плану проведення практичного заняття.

3. Вирішення тестових завдань.

5. Завдання для самостійної роботи

До завдань для самостійної роботи у формі тестового контролю здобувачі вищої освіти можуть отримати доступ на сайті НАВС у розділі «Дистанційні курси» за посиланням: <https://dn.naiu.kiev.ua/login/index.php> за допомогою індивідуального логіну і паролю.

6. Індивідуальні завдання.

Теми рефератів:

1. Застосування криміналістичних знань, засобів і методів в інших сферах суспільного життя.

2. Поняття і зміст техніко-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень.

3. Місце і роль криміналістичних знань в системі професійних знань співробітників правоохоронних органів.

4. Теорія відображення у криміналістиці.

5. Поняття причинно-наслідкових зв'язків у криміналістиці.

6. Процесуальні форми криміналістичної ідентифікації.

7. Співвідношення криміналістичної тактики з процесуальним порядком проведення слідчих (розшукових) дій.

8. Критерії допустимості тактичних прийомів.

9. Кореляційні зв'язки між елементами криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень та їх значення для розслідування.

10. Слідча практика як джерело криміналістичної методики.

11. Місце і роль огляду у розслідуванні кримінальних правопорушень.

12. Мета і тактика освідування.

13. Тактика одночасного допиту двох та більше вже допитаних осіб.
14. Особливості допиту осіб похилого віку.
15. Наукові основи пред'явлення для впізнання.
16. Види слідчого експерименту.
17. Тактика примусового отримання біологічних зразків особи для проведення експертизи.
18. Подолання протидії розслідуванню.
19. Типова слідова картина як елемент криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень.

7. Методи навчання

Методи навчання

- **Словесні**

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повідь, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем вищої освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувачів на активізацію отриманих знань. Саме за допомогою їх викладач активізує діяльність здобувачів, ставлячи їм запитання для роздумів, розв’язання проблемної ситуації.

Лекція слугує для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

- **Наочні методи**

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та демонстрації власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

- **Практичні методи:** вправи, складання процесуальних документів. Проведення слідчих (розшукових) дій. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а слугують лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.

- **Навчальна робота під керівництвом викладача** – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, написання тестів.

- **Рольова гра:**

пояснення фабули (змісту й умов гри);

підготовка дійових осіб для виконання своїх ролей;

підготовка учнів-експертів, ведучого.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль – усний (у вигляді індивідуального або групового опитування, аналізу ділових ситуацій, ділових ігор) або письмовий (у вигляді контрольної роботи, тестів). Форми поточного контролю з кожної теми визначає викладач.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Структура білета передбачає два теоретичні питання.

Методи контролю. Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом семінарських занять, а також шляхом: проведення експрес-опитувань, тестування, підготовки доповідей і рефератів. При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань здобувачів і вміння застосовувати їх на практиці.

Практичні заняття проводяться двома науково-педагогічними працівниками, оскільки, з урахуванням специфіки відпрацювання ситуаційних завдань з використанням можливостей навчально-тренувальних полігонів та робочих місць з інсценованою слідовою картиною кримінальних правопорушень, навчальна група завчасно поділяється на дві підгрупи.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60%</i>	<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
Т. 1, Т. 2 ... Т. 10	залік	
60	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанційного навчання

Інструменти. Використання інструментів, що входять до переліку криміналістичної техніки обирається викладачем, виходячи з теми навчальної дисципліни.

Обладнання. Для закріплення теоретичних знань та відпрацювання практичних навичок здобувачами вищої освіти за темами навчальної дисципліни необхідно використовувати навчально-тренувальні полігони.

Програмне забезпечення. Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle «Мудл», Соціальні мережі та Telegram.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Предмет криміналістики, система науки криміналістики.
2. Завдання криміналістики.
3. Система криміналістичних методів.
4. Класифікація методів криміналістики.
5. Загальнонаукові методи криміналістики.
6. Спеціальні (окремі) методи криміналістики.
7. Критерії допустимості спеціальних криміналістичних методів.
8. Поняття та сутність криміналістичної ідентифікації.
9. Об'єкти та суб'єкти криміналістичної ідентифікації.
10. Форми криміналістичної ідентифікації.
11. Поняття ідентифікаційної ознаки, її характеристики.
12. Встановлення групової належності як окремий метод криміналістики.
13. Методика криміналістичної ідентифікації.
14. Стадії процесу криміналістичної ідентифікації по матеріально фіксованим відображенням.
15. Ідентифікаційне поле та ідентифікаційний період.
16. Теоретичні основи криміналістичної тактики.
17. Поняття і сутність тактичного прийому.
18. Джерела тактичних прийомів.
19. Види тактичних прийомів.
20. Тактичні комбінації та тактичні операції: мета та види.
21. Поняття і сутність слідчої ситуації.
22. Види слідчих ситуацій.
23. Компоненти слідчої ситуації.
24. Слідчі (розшукові) дії як засоби криміналістичної тактики.
25. Структура слідчих (розшукових) дій як засобів криміналістичної тактики.
26. Поняття, сутність та види слідчого огляду.
27. Принципи огляду.
28. Підготовка до проведення огляду.
29. Тактичні прийоми огляду місця події.
30. Тактичні особливості огляду трупа.
31. Ексгумація трупа та огляд, пов'язаний з ексгумацією.
32. Поняття та сутність освідкування. Тактичні рекомендації щодо проведення освідкування.
33. Поняття, сутність та види обшуку.
34. Підготовка до обшуку.
35. Особливості тактики обшуку в приміщенні.
36. Особливості тактики обшуку на місцевості.

37. Фіксація ходу та результатів обшуку.
38. Поняття, значення та види допиту.
39. Підготовка до допиту.
40. Предмет допиту.
41. Тактичні прийоми допиту.
42. Тактичні особливості проведення допиту двох та більше вже допитаних осіб.
43. Поняття, сутність і види пред'явлення для впізнання.
44. Пред'явлення для впізнання осіб.
45. Пред'явлення для впізнання трупів.
46. Особливості пред'явлення для впізнання людей за функціональними ознаками.
47. Поняття, сутність слідчого експерименту, його мета та види. Учасники слідчого експерименту.
48. Умови та прийоми проведення слідчого експерименту.
49. Оцінка і використання результатів слідчого експерименту у розслідуванні.
50. Засади використання спеціальних знань для збирання інформації на досудовому розслідуванні.
51. Правові та фактичні підстави проведення судових експертиз.
52. Особливості призначення і проведення комплексних експертиз.
53. Отримання зразків для експертизи.
54. Тактика примусового отримання зразків для експертизи.
55. Поняття, сутність і завдання криміналістичної методики.
56. Принципи та джерела криміналістичної методики.
57. Структура криміналістичної методики. Загальні положення методики.
58. Структура та види окремих методик розслідування кримінальних правопорушень.
59. Поняття, сутність та елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень.
60. Співвідношення криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень з кримінально-правовою та кримінологічною.

11. Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти та їх коментарі

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11.05.1994 р., Протоколом № 14 від 13.05.2004 р.). *Верховна Рада України*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/stru>.

5. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

6. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 р. № 575. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.

7. Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України: Затверджена наказом МВС України від 10.09.2009 р. № 390. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09>.

8. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>.

9. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Затверджена наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/1378204>.

10. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

11. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи: Затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>.

12. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Затверджене наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.

13. Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 р. № 1024. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-%D0%BF#n124>.

14. Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України: Затверджене наказом МВС України від 12.10.2009 р. № 436. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-09>.

15. Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини: Затверджений спільним наказом МВС, МОЗ та Генеральної прокуратури від 29.09.2017 р. № 807/1193/279. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1299-17>.

16. Порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції: Затверджений наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 06.07.2016 р. № 612/679. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1051-16>.

Основна

1. The basics of criminalistic: educational manual / Antoshchuk A., Myrovskaya A., Sakovskiy A. and others. Kyiv: FOP Maslakov, 2018. 82 p.

2. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в 2-х частинах. Частина I: Вступ до курсу криміналістики. Криміналістична техніка / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 374 с.

3. Криміналістика: навчальний посібник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. в двох частинах. Частина II: Криміналістична тактика. Методика розслідування / Б.Є. Лук'янчиков, Є.Д. Лук'янчиков, С.Ю. Петряєв. Київ: Нац. тех. ун-т України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського. 2017. 474 с.

4. Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг та ін. 2-е вид, перероб. і допов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

5. Криміналістика: підручник / В.В. Пяковський, В.К. Весельський, А.В. Іщенко та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 704 с.

6. Криміналістика: підручник / Р.І. Благута, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк та ін. / за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 3-тє вид, переробл. та допов. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 948 с.

7. Криміналістика: підручник / Ю.П. Аленін, Л.І. Аркуша, О.О. Подобний, В.В. Тіщенко та ін. / за ред. В.В. Тіщенка. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 556 с.

8. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 1 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.

9. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 2 / Ю.В. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін. / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 328 с.

Додаткова

1. Алексейчук В. І. Огляд місця події : тактика і психологія. Харків : Вид. агенція «Апостіль», 2011. 164 с.

2. Ващук О. П. Невербальна інформація у кримінальному провадженні : теоретико-методологічні основи : монографія. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2017. 430 с.

3. Галаган В. І., Козак О. В. Процесуальний порядок і тактика отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні України : монографія. Краматорськ : ТОВ «Каштан», 2015. 223 с.

4. Головка М. Б., Осипенко І. П. Обшук (юридико-психологічні аспекти організації та проведення): навч.-метод. посіб. Чернігів: Чернігівський нац. технолог. ун-т, 2015. 126 с.
5. Домашенко О. М. Тактичні помилки у слідчій діяльності: монографія. Харків: Вид. агенція «Апостиль», 2019. 168 с.
6. Криміналістична тактика: навч. посіб. / за ред. М. А. Погорецького, Д. Б. Сергєєвої. Київ: Алерта, 2016. 244 с.
7. Настільна книга слідчого / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін.; 3-те вид., переробл. і доповн. Київ: «Ін Юре», 2011. 736 с.
8. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навчально-практичний посіб. / С. С. Кудінов, Р. М. Шеховцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко; 2-е видання, розшир. й доповнене. Харків: «Оберіг», 2015. 344 с.
9. Обшук і виїмка (тайники та способи їх виявлення): навч.-метод. посіб. / І. П. Осипенко, О. О. Адам'юк, Н. М. Сенченко. Чернігів: Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, 2011. 132 с.
10. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією, у кримінальному провадженні України: навч. посіб. / В. І. Галаган, М. Й. Кулик, Н. С. Моргун, Ю. В. Терещенко. Київ, 2018. 112 с.
11. Організація і тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб: навч. посіб. / С. С. Чернявський, О. О. Алексеєв, І. А. Жалдак та ін. Київ: НАВС, 2016. 66 с.
12. Особливості фіксації ходу та результатів проведення слідчих (розшукових) дій: метод. рекомендації / О. А. Осауленко, О. В. Александренко, Н. С. Моргун та ін. Київ: НАВС, 2015. 136 с.
13. Пам'ятка слідчому щодо проведення огляду трупа на місці події / Я. В. Фурман, Л. Т. Котляренко. Київ, 2017. 46 с.
14. Пошук та знешкодження саморобних вибухових пристроїв: метод. рекомендації / В. В. Юсупов, Ю. П. Приходько, Я. В. Фурман, К. Ю. Бобрик. Київ, 2017. 33 с.
15. Процесуальний порядок та тактичні особливості здійснення слідчих (розшукових) дій: наук.-метод. рекомендації / В. В. Кікінчук, К. Л. Бугайчук, В. О. Малярова, Т. П. Матюшкова. Харків: ХНУВС. 2018. 101 с.
16. Процесуальні документи досудового розслідування (слідчого, адвоката, судді) / М. А. Погорецький, О. П. Кучинська; 2-ге вид. Київ: Алерта, 2018. 274 с.
17. Разумов Э. А., Молибога Н. П. Практическое руководство по осмотру места происшествия: теория, тактика, техника: учеб.-практ. пособие. Киев: Вид-во УкрДГРІ, 2015. 750 с.
18. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні: навч. наоч. посіб. у схемах і таблицях / О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 140 с.
19. Тактика слідчого огляду комп'ютерних систем та їх елементів: наук.-практ. посіб. / В. О. Одерій, С. О. Корона, С. В. Самойлов. Донецьк, 2010. 87 с.

20. Теслюк І. О. Тактичні засади застосування криміналістичного прогнозування у досудовому розслідуванні (на прикладі органів Національної поліції України) : монографія. Одеса : ОДУВС, 2017. 217 с.

21. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 128 с.

22. Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій : навчальний посіб. / Є. Ю. Свобода, А. В. Кофанов, А. В. Самодін та ін. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 432 с.

23. Черниченко І. В. Застосування відеоконференції у кримінальному провадженні України : теорія і практика : монографія / за ред. О. П. Кучинської. Київ : Алерта, 2015. 272 с.

Інформаційно-довідкові системи, автоматизовані робочі місця, мультимедійні навчальні посібники, дистанційні курси

1. Автоматизоване робоче місце слідчого : інформаційно-довідкова програма / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, А. В. Самодін та ін. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://www.nai.au.kiev.ua/arm/slidch_new/start.html.

2. Інформаційне забезпечення органів Національної поліції : мультимедійний навч. посіб. / В. А. Кудінов, В. Г. Хахановський, В. М. Смаглюк. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.nai.au.kiev.ua/books/inform_zabezpechennia/index.html.

3. Інформаційні технології в діяльності Національної поліції : мультимедійний навч. посіб. / В. А. Кудінов, О. Є. Пакриш, В. В. Підвисоцький. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.nai.au.kiev.ua/books/inform_tekhnolohii/info/autors.html.

4. Криміналістика : дистанційний курс навчання / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус та ін. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://dn.nai.au.kiev.ua/login/index.php>.

5. Криміналістика : мультимедійний підручник / О. О. Алеєксєєв, В. В. Пясковський, А. В. Іщенко та ін. Київ, 2016. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.nai.au.kiev.ua/books/kriminalist/index.html>.

6. Методика розслідування злочинів : дистанційний курс навчання / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, А. В. Самодін та ін. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://dn.nai.au.kiev.ua/login/index.php>.

7. Особливості розслідування окремих видів злочинів : мультимедійний навч. посіб. / А. О. Антощук, В. В. Пясковський, А. В. Мирівська та ін. Київ, 2017. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.nai.au.kiev.ua/books/orovz/index.html>.

8. Робоче місце експерта з трасологічних досліджень : навч. інформ.-довідкова програма. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.nai.au.kiev.ua/arm/arm_trasolog/index.html.

9. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні : мультимедійний навч. посіб. / О. А. Осауленко, Г. М. Степанова, А. В. Самодін та ін. Київ, 2018. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.nai.au.kiev.ua/books/slidchi_rozdii/index.html.

10. Криміналістичне дослідження металюної холодної зброї : мультимедійний навч. посіб. Київ, 2015. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/xolodna-zbroya/index.html>.

11. Судове почеркознавство : мультимедійний навч. посіб. / Є. Ю. Свобода, К. П. Ключник. Київ, 2015. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/sudove_pocherkoznavstvo/avtoru.html.

12. Участь спеціаліста в огляді місця події : довідник : практичний посіб. Київ, 2018. *Національна академія внутрішніх справ*. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/dovidnyk_ohliadmp/index.html.

Ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <https://www.president.gov.ua>
2. Офіційний портал Верховної Ради України <https://rada.gov.ua>
3. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини <http://www.ombudsman.gov.ua>
5. Міністерство внутрішніх справ України <https://mvs.gov.ua>
6. Національна поліція України <https://www.npu.gov.ua/>
7. Міністерство освіти і науки України <https://www.mon.gov.ua>
8. Міністерство юстиції України <https://minjust.gov.ua/ua>
9. Верховний Суд України <https://www.scourt.gov.ua>
10. Генеральна прокуратура України <https://www.gp.gov.ua/>
11. Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр <https://dndekc.centrmia.gov.ua/>
12. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз <https://kniise.com.ua/>
13. Конгрес криміналістів <https://crimcongress.com/guide/>
14. Національна академія внутрішніх справ <https://www.naiiau.kiev.ua/>
15. Національна академія правових наук України <https://www.aprnu.kharkiv.org/>
16. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <https://www.nbu.gov.ua>
17. Єдиний державний реєстр судових рішень <https://reyestr.court.gov.ua>